

Rovaniemen ympäristölautakunta 25.3.2020 § 40

ROVAKAAREN
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA

2020

YLEINEN OSA	3
Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyntä	3
Ohjelmakauden 2020-2024 teema	3
Säädösperusta	3
Tarkastus	4
Riskinarviointi ja tarkastustiheys	4
Näytteenotto ja valvontaprojektit	4
Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	5
Valvonnan voimavarat ja niiden käyttö eri osa-alueille vuonna 2020	5
Terveysvalvonnan resurssit	6
Koulutussuunnitelma	6
Tietojärjestelmä	6
Varautuminen häiriötilanteisiin	6
Viestintä	7
Valvonnan maksullisuus	7
ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA	8
Yleistä	8
Tarkastusten sisällön määrittäminen	8
Valvontakohteiden tarkastustiheys	8
Hallinnollisten pakkokeinojen käyttö	9
Näytteenotto ja näytteen tutkiminen	9
Valtakunnalliseen valvontaohjelmaan sisältyvät valvontaprojektit	10
Elintarvikevalvonta ja valvonnan suoritteet 2020	10
Suunnittelematon elintarvikevalvonta	10
TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA	11
Yleistä	11
Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi	11
Tarkastukseen käytettävä aika	12
Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, mittaukset ja tutkimukset	12
Näytteenottosuunnitelma	13
Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	13

Painopisteet vuosina 2020-2024	13
Tietojärjestelmä	14
Raportointi	15
TUPAKKALAIN MUKAINEN VALVONTASUUNNITELMA	16
Johdanto	16
Kunnan tupakkalain mukaiset valvontatehtävät	16
Valvonnan maksullisuus	17
Valvonnan painopistealueet	17
Valvontaprojektit	18
Tarkastukset ja pakkokeinot	18
Riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika	19
LIITTEET	20
Ympäristöterveysvalvonnan keskeiset toimenpiteet vuonna 2020	20
Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2020	21
Terveysturvallisuuden tarkastussuunnitelma vuodelle 2020	22
Tupakoinnin ja tupakan myynnin valvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2020	22
Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle jätettävät valvontakohteet	24

YLEINEN OSA

Keskusvirastot (Ruokavirasto ja Sosiaali- ja terveystieteiden valvonta- ja valvontavirasto Valvira) ohjaavat kuntia laatimaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman. Valvontasuunnitelma perustuu ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan ja siihen tulee olla kirjattuna ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueiden valvonta.

Valvontasuunnitelma vuodelle 2020 on laadittu koskemaan Rovaniemen, Ranuan, Pellon, Ylitornion ja Kolarin muodostamaa ympäristöterveydenhuollon seudullista yksikköä, Rovakaaren ympäristöterveydenhuoltoa. Valvontasuunnitelman tavoitteena on se, että toimialakohtaiset valvontaohjelmat ovat keskeisten perusteiden suhteen yhtenevät ja käytössä olevat voimavarat tulevat käytetyksi mahdollisimman tehokkaasti. Valvontaohjelma on edellytys valvonnasta perittäville maksuille.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon toimialojen valvontaviranomaisena toimii Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta.

Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyntä

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman laatimisessa on huomioitu eri lakien mukaiset keskusvirastojen ohjeet ja valvonnan painopistealueet, jotka sisältyvät keskusvirastojen laatimaan ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan, sekä paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne. Valvontasuunnitelman hyväksyy Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta.

Ohjelmakauden 2020-2024 teema

Koko ympäristöterveydenhuollon yhteisenä teemana ohjelmakaudella 2020-2024 on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö.

Säädösperusta

Elintarvikelaki (23/2006, muutos 1153/2016) 48 §
Tupakkalaki (549/2016) 84 §
Terveystuotelahti (763/1994, muutos 942/2016) 6 §

Tarkastus

Tarkastustoiminnalla selvitetään valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimuksenmukaisuutta. Valtakunnallisen valvontaohjelman eri lakeja koskevissa omissa valvontasuunnitelmissa määritellään tarkemmin tarkastusten sisältö. Osassa kohteita tehdään samanaikaisesti tarkastus koskien useampaa lakia. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Tarkastus voi sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkä näytteenottokäynti ei ole tarkastus. Valvontakäynnistä tehdään tarkastuskertomus, joka annetaan asianomaiselle tiedoksi. Vuonna 2020 tullaan ympäristöterveydenhuollon valvonnassa panostamaan erityisesti asiakirjatarkastuksiin COVID-19 -epidemian tarkastuskäynteihin kohdistamien rajoitusten takia.

Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Liitteenä oleviin toimialakohtaisiin tarkastussuunnitelmiin on kirjattu valvontakohteet tarkastusmäärineen. Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa ei ole käytössä kohdekohtaista, riskinarviointiin perustuvaa, tarkastussuunnitelmaa. Kohdekohtaisen, riskinarviointiin perustuvan tarkastussuunnitelman laatimisesta on toistaiseksi luovuttu resurssivajeen takia.

Kohdekohtainen tarkastustiheys riippuu kohteen tosiasiallisista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava muu kohteessa tehtävä sisäinen valvonta, laadunvalvonta tai käyttötarkkailu ovat omiaan pienentämään riskiä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tiheyttä. Toisaalta toimijan laiminlyönnit tai toistuvasti kuluttajilta tai toisilta elinkeinonharjoittajilta

tulleet toimintaa koskevat ilmoitukset voivat olla peruste nostaa tarkastustiheyttä (= kohdekohtainen riskinarviointi).

Riskinarvioinnilla on suuri merkitys ympäristöterveydenhuollon voimavarojen oikean kohdentamisen suunnittelussa. Voimavaroja kohdennetaan erityisesti niihin kohdetyyppeihin, joiden valvonta on edellisten vuosien aikana ollut vähäistä ja toiminnan riskit merkittävät.

Suunniteltujen tarkastusten lisäksi tarkastuksia tehdään myös muista syistä, esimerkiksi uusien valvontakohteiden tarkastukset ja valitusten perusteella.

Näytteenotto ja valvontaprojektit

Näytteenottosuunnitelma ja vuosittaiset valvontaprojektit on huomioitu toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa. Valvontaprojektit voivat olla valtakunnallisia, alueellisia tai omaa seutukuntaa koskevia. Toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa on näytteenottosuunnitelma. Tämän näytteenoton kustannukset kohdistuvat joko toiminnanharjoittajalle tai kunnalle (viranomaisnäytteet). Tulosten perusteella voidaan valvontaa kohdentaa tehokkaammin.

Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Ympäristöterveydenhuollon raportointi toteutetaan keskitetyn toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmän VATI:n sekä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän VYHA:n avulla.

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta arvioi valvontaohjelman toteutumista vuosittain. Ympäristölautakunnan käsittelemä valvontasuunnitelman toteutuman arviointi toimitetaan VYHA:n kautta Lapin aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Aluehallintovirasto arvioi valvontasuunnitelmat ja niiden toteumat arviointi- ja ohjauskäyntien yhteydessä.

Arvioinnissa kuvataan suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus, tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan), valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen, voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus, toiminnan kehittämistarpeet sekä arviointi- ja ohjauskäynnit.

Arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

Valvonnan voimavarat ja niiden käyttö eri osa-alueille vuonna 2020

Vuonna 2020 ympäristöterveydenhuollon henkilöstövahvuus henkilötyövuosina on yhteensä 18,6 htv (terveysvalvonnan johtaja 1 htv, terveystarkastajat 6 htv, kaupungineläinlääkärit 9,6 htv, toimistosihteeri 1 htv ja eläintenhoitaja 1 htv). Ympäristölautakunta on perustanut sijaisuustarpeisiin helmikuussa 2020 uuden kaupungineläinlääkäriin viran, johon rekrytointi on tätä suunnitelmaa päivitettäessä alkamassa. Vakituksia vakansseja on yhteensä 20,6 htv, joista 1 htv (kaupungineläinlääkäri) on rekrytoinnissa ja 1 htv (terveystarkastaja) on jätetty Rovaniemen kaupungin YT-menettelyjen johdosta toistaiseksi täyttämättä. Käytettävissä on siis toistaiseksi 18,6

htv. Osa henkilöstöstä tekee osa-aikaista työtä, jota on kompensoitu osittain sijaisilla. Tästä johtuen kokonaishenkilömäärä on ympäristöterveydenhuollossa yhteensä 22 hlö.

Tehtävänimike	Vastuualue	henkilötyövuodet
Terveysvalvonnan johtaja 1 htv	hallinto ja johtaminen	0,8 htv
Terveystarkastajat 6 htv	terveydensuojelu	4,3 htv
	elintarvikevalvonta	1,7 htv
	tupakka- ja lääkelain valvonta	0,2 htv
Eläinlääkärit 9,6 htv	eläinlääkintä	7,6 htv
	valvontaeläinlääkäri	1,6 htv
	esimiestehtävät	0,4 htv
Toimistos sihteeri 1 htv	hallinto	1,0 htv
Eläintenhoitaja 1 htv	eläinlääkintä	1,0 htv
Yhteensä käytettävissä		18,6 htv

Terveysvalvonnan johtaja, terveystarkastajat, valvontaeläinlääkärit sekä toimistos sihteeri työskentelevät yhdessä toimipisteessä Rovaniemellä. Eläinlääkintähuollon toimipisteet sijaitsevat jokaisessa kunnassa. Ranualla, Pellossa ja Kolarissa työskentelee yksi kaupungineläinlääkäri, Ylitorniolla kaksi osa-aikaista ja Rovaniemellä viisi kaupungineläinlääkäriä osa-aikaisesti kolmea virkaa hoitaen. Uuden kaupungineläinlääkäriin viran työpanos kohdistetaan koko yhteistoiminta-alueelle sijaisuuksiin.

Terveysvalvonnan resurssit

Terveystarkastajien työpanosta on käytettävissä yhteensä 6 henkilötyövuotta, josta käytetään elintarvikevalvontaan noin 27 %, terveydensuojelun valvontaan 69 % sekä tupakkalain ja lääkelain valvontaan yhteensä noin 3 %. Lisäksi terveystarkastajien johtaja käyttää pienen osan työajastaan elintarvikevalvontaan.

Vuoteen 2019 verrattuna vuonna 2020 terveystarkastajien resurssit vähenevät 1 htv:llä, kun yksi terveystarkastajan virka on YT -menettelyjen seurauksena jätetty täyttämättä. Resurssit eivät riitä valvonnan suorittamiseen vaatimusten mukaisesti. Suunnitelman liitteeseen on listattu suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle resurssien puutteen takia toistaiseksi jätettävät valvontakohteet.

Koulutussuunnitelma

Ammattitaidon ylläpitämiseksi henkilökunta pyrkii hankkimaan lisäkoulutusta sekä pysymään ajan tasalla uudesta lainsäädännöstä ja käytännöistä osallistumalla voimavarojen mukaan alan koulutukseen. Lisäksi terveystarkastajat käyvät erikoistumisaiheidensa mukaisissa koulutuksissa.

Tietojärjestelmä

Kaikki kohteet ja erilaiset toimenpiteet kirjataan kohdekohtaisesti ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään. Lausunto- ja tarkastuspyynnöt sekä vireille tulevat ilmoitukset, hakemukset jne. kirjataan myös Rovaniemen kaupungin asianhallintajärjestelmään CaseMiin diaari- ja päätösnumeron saamiseksi.

Varautuminen häiriötilanteisiin

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollolla on koko yhteistoiminta-aluetta koskeva lakisääteinen valmiussuunnitelma ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten (laadittu 31.12.2014, päivitetty viimeksi 24.9.2019). Ympäristöterveydenhuollon varautumistoimenpiteitä ovat mm. valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset.

Valtioneuvoston asetuksen elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä ([1365/2011](#)) mukaisiin tartuntatautityöryhmiin Rovaniemen kaupungin sekä Ranuan, Ylitornion, Pellon ja Kolarin kuntiin on Rovakaaren ympäristöterveydenhuollosta nimettyä terveystarkastajan johtajana, kunnassa toimiva praktikkoeläinlääkäri ja yksi terveystarkastaja. Talousveden käyttöön liittyvissä häiriötilanteissa tartuntatautityöryhmään kutsutaan lisäksi vesilaitoksen edustaja.

Viestintä

Tiedottaminen hoidetaan paikallisesti Rovaniemen kaupungin internet-sivujen ja sosiaalisen median kanavien sekä Lapin Radion ja Lapin Kansa- ja Uusi Rovaniemi -lehtien kautta. Ranualla, Pellossa, Ylitorniolla ja Kolarissa tiedotetaan vastaavasti tarvittaessa kuntien internet-sivujen sekä kuntien tiedottamiseen valittujen paikallislehtien kautta (Ylitornio ja Pello: Meän Tornionlaakso, Ranua: Kuriiri, Kolari: Lounais - Lappi ja Kuukkeli). Tarvittaessa tiedotetaan myös muiden viestimien kautta. Viestintää harjoitetaan myös jokaisella tarkastuskäynnillä huoneistokohtaisesti sekä ympäristöterveydenhuollon toimistossa tapahtuvilla asiakaskäynneillä. Tiedotusta pyritään tehostamaan luomalla kontakteja toimijoiden kanssa yhteistyössä toimiviin tahoihin sekä ympäristöterveydenhuollon toimialojen kohderyhmien erityisellä koulutuksella ja opastuksella mahdollisuuksien mukaan. Häiriötilanneviestintä toteutetaan valmiussuunnitelman mukaisesti.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon palvelut on kuvattu palvelutietovarantoon (PTV) ja julkaistu Suomi.fi –palvelussa ns. KaPA-lain veloitteen mukaisesti (Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016). PTV-kuvauksia on päivitettävä säännöllisesti.

Valvonnan maksullisuus

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on hyväksytty Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunnassa viimeksi 27.3.2019. Taksa kattaa mm. kaikki ne toimenpiteet (suunnitelmallisista tarkastuksista, näytteenotosta sekä tutkimuksista), joista kunta lainsäädännön mukaan voi periä maksun. Maksu peritään myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen

perusteella annettujen määräysten valvonnasta, kun määräysten antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen. Kertyneet tulot kohdistetaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan voimavarojen kehittämiseen.

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

Yleistä

Kunnan tulee laatia elintarvikelain 23/2006 (muutos 1153/2016) 48 §:n mukaisesti säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Tarkastusten sisällön määrittäminen

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon suorittamasta elintarvikevalvonnasta noin 75 % on elintarvikehuoneistojen säännöllistä ja ennalta suunniteltua tarkastustoimintaa. Ruokaviraston ohjeen Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen (10503/3) mukaiset kohdetyyppikohtaiset tarkastustiheydet ovat 0,2 – 3 kertaa vuodessa riskiluokituksesta riippuen.

Valvonnassa käydään läpi elintarvikehuoneiston toiminta, tilat ja omavalvonta kokonaisuudessaan, suuremmissa kohteissa jakaen kokonaisuus useammalle tarkastukselle.

Seuranta-/jälkitarkastuksessa varmistetaan, että aikaisemmin todetut epäkohdat on poistettu ja korjauskehotuksia tai määräyksiä on noudatettu. Tarkastuksia voidaan tehdä myös asiakirjatarkastuksina, jolloin elintarvikehuoneiston toimintaa arvioidaan toimitettujen asiakirjojen perusteella. Em. suunnitelmalliset tarkastukset tehdään Ruokaviraston Oiva-arviointiohjeiden mukaisesti ja valvontatiedot julkistetaan www.oivahymy.fi –sivustolla.

Suuri osa tarkastuksista tehdään ilman ennakkovaroitusta. Omavalvontasuunnitelmaa ja sen toimivuutta arvioidessa on kuitenkin elintarvikehuoneiston omavalvonnasta vastuussa oleva henkilö oltava paikalla, joten tällainen käynti sovitaan ennakkoon. Tarkastuksen perusteella voidaan tarvittaessa järjestää toimijan kanssa neuvottelu.

Säännöllisen elintarvikevalvonnan ulkopuolisia kohteita ovat erilaiset terveysvaaratilanteet kuten valitukset, ruokamyrkytysten selvitykset, torimyyntin ja tilapäismyyntin sekä kirpputorien elintarvikemyyntin valvonta.

Valvontakohteiden tarkastustiheys

Elintarvikehuoneistojen ja eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten tarkastusten sisältö ja tiheys riippuu arvioidusta riskistä sekä harjoitetun toiminnan laajuudesta ja laadusta. Kohteiden tarkastustiheydessä huomioidaan aiempien Oiva-tarkastusten tulos. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella voidaan tarkastustiheyttä nostaa tai alentaa 50 % Ruokaviraston ohjeen (10503/3) mukaiseen tarkastustiheyteen verrattuna. Käytännössä kuitenkin Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa on kohdemäärään nähden niin riittämättömät resurssit, että kohteiden tarkastustiheys alenee merkittävästi enemmän.

Hallinnollisten pakkokeinojen käyttö

Valvonnassa sovelletaan Eviran 9.3.2009 julkaistua pakkokeino-opasta (Eviran ohje 100011/1).

Näytteenotto ja näytteen tutkiminen

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta. Kunnan valvontaviranomaisen näytteenottoon kuuluvat omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi tarkastuskohtaisesti otetut näytteet, ruokamyrkytysten selvittämiseksi otetut näytteet, valitusnäytteet sekä projekteihin kuuluvat näytteet.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto

Näytteenottoon vaikuttaa yrityksen omavalvonnan toimivuus, yrityksen itsensä ottamien omavalvontanäytteiden määrä ja näytetulokset. Myös yrityksen korjaavat toimenpiteet näytetulosten ollessa huonoja sekä korjaavien toimenpiteiden toimivuuden varmistus uusintänäyttein vaikuttavat kunnan toimesta otettavaan näytteenottoon.

Elintarvikehuoneistoista otetaan suunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä näytteitä harkinnan perusteella tuotteista tai tuotantoympäristöstä. Näytteestä määritetään suppea mikrobiologinen laatu sekä mahdollisesti toiminnasta riippuen myös *Listeria monocytogenes* -bakteeri tuotteista ja/ tai tuotantoympäristöstä. Tuotantoympäristön puhtaustason arvioimiseksi voidaan tarkastuksilla tehdä myös heti luettavia pikatestejä.

Viranomaisnäytteenottoon vaikuttaa merkittävästi elintarvikehuoneiston omavalvontajärjestelmän toimivuus ja järjestelmään sisältyvän näytteenotto-ohjelman toteutuminen. Mikäli viranomaisnäytteitä otetaan korvaamaan toimijan puutteellista omavalvontanäytteenottoa, näytteenotto ja tutkimukset toteutetaan toimijan kustannuksella.

Eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevissä hyväksytyissä laitoksissa tuotenäytteitä otetaan viranomaisnäytteinä vuosittain toimijan kustannuksella toimijan omavalvontaan kuuluvan näytteenoton lisäksi. Viranomaisnäytteenä otettavista näytteistä tutkitaan erityisesti tautia aiheuttavia patogeenibakteereja, kuten *Salmonella* ja *Listeria monocytogenes*.

Resursseja varataan valitus-, ruokamyrkytys- ja vesiepidemianäytteitä varten. Viranomaisnäytteet tutkitaan laboratoriossa, joka täyttää kansainvälisen standardin SFS 17025 vaatimukset akkreditoidulla tai arvioiduilla menetelmillä. Näytteiden tutkimisessa hyödynnetään seuraavia laboratorioita:

- ScanLab Oy, Tutkijantie 4 F, 90590 Oulu.
elintarvikelaboratorio@ouka.fi, puh. 044 703 67 55
- Eurofins Ahma Oy, Teollisuustie 6, 96100 Rovaniemi, puh.040 1333 800 (vesitutkimukset)
- Ruokavirasto, Mustialankatu 3, 00790 Helsinki, puh. 029 530 0400

Painopisteet vuonna 2020 (ja valtakunnalliseen valvontaohjelmaan sisältyvät valvontaprojektit)

Ruokaviraston määrittelemät valvonnan painopistealueet on esitetty elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa 2015-2020.

Ruokaviraston ohjelmassa kunnille esitetyt elintarviketurvallisuuden painopisteet mm.:

Valvontatulosten perusteella elintarviketurvallisuutta ja kuluttajien tiedonsaantia heikentävien asioiden painottaminen tarkastuksissa

- Kunnossapito ja puhtaanapito elintarvikehuoneistoissa
- Markkinointi
- Luomu-tuotannon petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen 2020-2022

Valvonnan toimenpiteiden loppuunsaattaminen

- Yksiköiden arviointi- ja ohjauksen ohjauksella todetut puutteet
- Heikoimpien (C ja D) Oiva-arvosanojen toimenpiteet

Sähköisten työkalujen kehittäminen 2019-2022

- VATIn jatkuva kehittäminen

Vuonna 2020 osallistutaan mahdollisuuksien mukaan Ruokaviraston ja aluehallintoviraston koordinoimiin elintarvikevalvontaprojekteihin.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon omaksi painopisteeksi on elintarvikevalvonnassa vuonna 2020 sovittu vähäisiä määriä jääpaloja käyttävien elintarvikehuoneistojen jääpalamuotoiluvälineiden pintapuhtauden tutkiminen pikamenetelmällä suunnitelmallisten Oiva-tarkastusten yhteydessä. Toimijalta peritään näytteenotosta materiaalikustannukset, mikäli toimija ei ole itse tutkinut laitteiden pintapuhtautta tai jääpalojen hygieenistä laatua omaoikeudessaan.

Elintarvikevalvonta ja valvonnan suoritteet 2020

Liitteissä olevassa elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelmassa on esitetty elintarvikevalvonnan suunnitellut tarkastukset Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon alueella vuonna 2020. 1 htv:n vähennys terveysvalvonnassa vaikuttaa elintarvikevalvonnan kattavuuteen siten, että elintarvikevalvontakohteista suunnitellaan tarkastettavan alle viidenneksen osuus aiempaan neljännekseen verrattuna. Ruokaviraston määrittelemien elintarviketurvallisuuden mittareiden tavoitetasojen mukaan yhden henkilötyövuoden tarkastustavoite on 130 tarkastusta / vuosi. Pitkien välimatkojen takia Ruokaviraston tavoitetaso on Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa epärealistinen.

Suunnittelematon elintarvikevalvonta

Suunnittelematonta elintarvikevalvontaa ovat ennalta arvaamattomat tilanteet, toimijoiden ohjaus ja neuvonta, henkilökunnan kouluttautuminen ja erilaiset selvitykset jne. Ennalta arvaamattomat valvontatehtävät ovat uusien elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittely ja tarkastus, elintarvikelain piiriin kuuluvan muun ilmoituksenvaraisen toiminnan ilmoitusten käsittely, eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitosten hyväksyminen, erilaiset terveystilanteet (pääasiassa ruokamyrkytykset), asiakasvalitukset ja torien elintarvikemyynnin valvonta.

TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

Yleistä

Kunnan tulee terveydensuojelulain (763/1994, muutos 942/2016) mukaan laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Rovakaaren Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2020 on laadittu terveydensuojelulain 6 §:n ja Valviran laatiman valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaisesti.

Suunnitelmassa tulee ohjelman mukaan huomioida valvontatehtävien lisäksi muut tehtävät, kuten ilmoitusten ja hakemusten käsittely, häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja häiriötilanteiden harjoittelu, epidemiaselvitykset, asumisterveysasiat, asiakasyhteydenotot ja niihin liittyvät toimet, lausunnot muille viranomaisille, toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen. On myös varauduttava siihen, että mm. VATI-tietojärjestelmän kehittämistyö vaikuttaa valvontayksiköiden toimintaan ohjelmakauden aikana.

Useimmat terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet vaativat joko viranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksenvaraisia. Terveydensuojeluviranomainen antaa ilmoituksen käsittelystä todistuksen tai tekee hakemusta koskevan päätöksen, jolloin toiminta pääosin tulee suunnitelmallisen valvonnan kohteeksi. Myös ne terveydensuojelulain mukaiset toiminnot, jotka eivät ole olleet ilmoitusvelvollisuuden piirissä tai joilta ei ole edellytetty hyväksyntää (talousvettä toimittava laitos) ennen nykyistä terveydensuojelulakia, kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Näiltä kohteilta on perusteltua vaatia ilmoitus, mikäli esim. toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä peritään hyväksytyyn maksutaksan mukainen käsittelymaksu; em. ilmoituksen ja hakemuksen perusteella annettujen määräysten valvonnasta peritään käytetyn työajan mukainen maksu. Terveystilan toteutukseksi tehty ensimmäinen tarkastuskäynti on

maksuton. Muun tahon kuin viranomaisen pyytämästä lausunnosta tai selvityksestä peritään maksu todellisten kustannusten mukaan. Muu ei-suunnitelmallinen valvonta on maksutonta.

Julkisissa tiloissa kuten kouluissa, päiväkodeissa ja sosiaalialan huoneistoissa tapahtuvat tarkastuskäynnit eri syistä aiheutuvan terveyshaitan arvioimiseksi katsotaan vuodesta 2020 lähtien suunnitelmalliseksi valvonnaksi, josta peritään taksan mukainen maksu. Näissä valvontakohteissa ei siten tehdä enää erillistä valvontakäyntiä kyseisellä tarkastuskaudella. Seuraavan suunnitelmallisen valvontakäynnin ajankohta määräytyy riskinarvioinnin perusteella.

Terveyshaitan arvioimiseksi tarvittavat melumittaukset tullaan vuonna 2020 ohjaamaan ns. suuntaa antavia mittauksia lukuun ottamatta ulkopuolisen asiantuntijan tehtäväksi.

Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi

Valvira keskusviranomaisena on valtakunnallisessa valvontaohjelmassaan jakanut suunnitelmallisen valvonnan kohteet kolmeen riskiluokkaan. Riskiluokkien perusteella on valtakunnallisessa valvontaohjelmassa määritetty alustava tarkastustiheys. Valvontayksiköiden tulee kuitenkin arvioida riskejä kohdekohtaisesti. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella valvontakohteen suunnitelman mukaista tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää. Säännöllisen valvonnan vähimmäistarkastustiheys Valviran mukaan on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein. Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat mm. altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, vanhuksat, sairaat), altistava tekijä, altistuksen kesto ja/tai toistuvuus, aiemman valvonnan tulokset ja toiminnanharjoittajan omavalvonta. Terveystensuojelulaissa on otettu erilaisten toimintojen ja huoneistojen osalta riskit huomioon siten, että laissa luetellut toiminnat ja huoneistot on saatettu ilmoituksenvaraisuuden piiriin (TsL 13 §) ja talusvettä toimittavat laitokset ennakkohyväksynnän piiriin (TsL 18 §). Valvira on julkaissut terveystensuojelun valvontaohjeiston, jossa on ohjeita valvontatarpeen arvioinnista.

Tarkastukseen käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen käytettävän ajan arvioimiseksi on otettu huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuksen kirjaaminen tietojärjestelmään ja tarkastuskertomuksen laatiminen.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, mittaukset ja tutkimukset

Talousvesien, uima- ja allasvesien laadun valvonta on osa suunnitelmallista valvontaa.

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista.

Talousvesinäytteet otetaan terveystensuojelun ja vesilaitoksen laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Talusvettä toimittavan laitoksen näytetulokset raportoidaan vedenjakelualueen tarkkuudella.

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (710/2014) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM:n asetusta (711/2014) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan.

Yleisistä uima-altaista näytteet otetaan laitospöytäsuunnitelmassa olevan näytteenottosuunnitelman mukaisesti.

Uimarantojen uimavesinäytteet otetaan ympäristöterveydenhuollon laatiman näytteenottosuunnitelman/seurantakalenterin mukaisesti.

Talous- ja uimavesinäytteiden oton voi Valviran ohjeistuksen mukaan suorittaa muukin kuin terveys- ja ympäristöterveysviranomaisen. Kunnan terveys- ja ympäristöterveysviranomaisen on kuitenkin varmistettava näytteiden ottajan pätevyys. Näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet.

Suositteluvina olisi, että näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi (erikoistumisalana talous- ja uimavedet), mutta näytteenottajan pätevyys voidaan katsoa riittäväksi myös silloin, kun toiminnanharjoittajan näytteenottajalla on voimassa oleva vesityökortti (talous- tai uimavesi) ja riittävästi kokemusta oman alansa näytteenotosta sekä mieluinen perehdytys sertifioinnin suorittaneen henkilön toimesta. Ulkopuolisen asiantuntijan (esim. laboratorio) pätevyys voidaan katsoa riittäväksi silloin, kun näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi (erikoistumisalana talous- ja uimavedet).

Sisäilmatutkimuksen voi terveys- ja ympäristöterveysviranomaisen teettää vain terveys- ja ympäristöterveyslain 49 §:n mukaisilla ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Nämä henkilöt ovat STM:n nimeämän toimijan sertifioimia henkilöitä (säädetään tarkemmin ns. asumisterveysasetuksessa 545/2015). Kunnan viranomaisen ei enää tarvitse itse arvioida ulkopuolisen asiantuntijan pätevyyttä.

Jos näytteenoton suorittaa terveystarkastaja, laskutetaan toimijaa näytteenotosta ympäristöterveydenhuollon hyväksytyn maksutaksan mukaisesti. Terveys- ja ympäristöterveyslain 26-27 §:n mukaisen terveyshaitan toteamiseksi tehdystä mittauksesta ja näytteenotosta peritään kustannusten mukainen maksu maksutaksan mukaisesti.

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnan toimivuuden ja siivouksen tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa mm. päiväkotien leluista ja pinnoista, saunoista, pesutiloista, wc-tiloista, kauneushoitoloista (esim. välineet) ja muista ihonkäsittelyhuoneistoista (välineet, tekstiilit). Myös sisäilman laatua voidaan tarvittaessa selvittää erilaisilla näytteenotoilla ja mittauksilla.

Ympäristöterveydenhuolto pyrkii ohjaamaan mahdollisuuksien mukaan näytteenoton henkilöresurssien säästämiseksi ulkopuoliselle näytteenottajalle.

Näytteenottosuunnitelma

Valvontasuunnitelman mukainen näytteenotto vuodelle 2020:

- Talousveden valvontatutkimusohjelman mukaisia näytteitä n. 300
- Uima-allasvesinäytteitä n. 80
- Uimarantavesinäytteitä n. 75
- Terveydellisten olojen valvonnan yhteydessä puhtausnäytteitä n. 35

Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Eurofins Ahma Oy, ScanLab Oy, Ramboll Analytics, Nab Labs Oy, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Työterveyslaitos Kemian laboratorio sekä Turun yliopiston aerobiologian laboratorio.

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet on tutkittava Ruokaviraston hyväksymässä laboratorioissa. Vesiväliitteisten epidemioiden yhteydessä voidaan käyttää myös muita kuin Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita, esimerkiksi tutkittaessa patogeeneja.

Painopisteet vuosina 2020-2024

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukevat terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen.

Valviran kunnille asettamat painopisteet:

Omavalvonnan tukeminen (Omavalvonta koskee kaikkia toimijoita, TsL 2 §)

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Toiminnanharjoittajien tukeminen tunnistamaan riskejä, joista voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa.
- Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynnillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä lyhyellä kyselyllä.
- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja -hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja valvontatutkimusohjelman päivittäminen.

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Viranomaisyhteistyön maankäytön kaavojen ja uusien rakennuslupien tekemisessä tuomalla terveydensuojelun näkökulma kehittämiseen.
- Tuomalla maankäyttöön ja rakentamiseen asiantuntija tietoa terveyteen vaikuttavista tekijöistä

- Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämässä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä.
- Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä.
- Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset.

Tietojärjestelmä

Kaikki kohteet ja niissä tehdyt valvontatoimenpiteet kirjataan kohdekohtaisesti ympäristöterveyshuollon valtakunnalliseen keskitettyyn VATI-tietojärjestelmään.

VATI-järjestelmään kirjataan myös muu terveydensuojelulain mukainen viranomaistoiminta (ilmoitusten ja hakemusten käsittely, asumisterveysasiat, lausunnot, selvitykset, katselmukset, kouluttaminen, asiantuntijatehtävät jne.). Lausuntopyynnöt sekä vireille tulevat ilmoitukset ja hakemukset kirjataan myös Rovaniemen kaupungin asianhallintajärjestelmään CaseMiin diaari- ja päätösnumeron saamiseksi.

Raportointi

Yleisessä osiossa kuvatun VATI-raportoinnin lisäksi yli 1000 m³ päivässä talousvettä toimittavien laitosten ja EU-uimarantojen uimavesien tiedot toimitetaan aluehallintovirastolle talousvesien osalta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja uimavesien osalta syyskuun loppuun mennessä Valviran taulukoilla tai VATI-järjestelmän kautta Valviran ohjeistuksen mukaisesti.

TUPAKKALAIN MUKAINEN VALVONTASUUNNITELMA

Johdanto

Tupakkalain (549 / 2016) 84 §:n mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon Valviran laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma (TupL 83 §) paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa. Aluehallintovirasto arvioi alueensa valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista.

Valvontasuunnitelmaan kirjataan tupakkalain säännöllinen valvonta, joka on mahdollista suunnitella etukäteen. Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat esimerkiksi:

- tupakointilalliset ravintolat ja ravitsemisliikkeet
- tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat

Kunnan on lisäksi varattava riittävästi työaika- ja henkilöresursseja tupakkalain säännöllisen valvonnan lisäksi myös muuhun tupakkalain valvontaan. Tällaista muuta valvontaa voivat olla erilaiset yllättävät valvontatapaukset, joita ei ole mahdollista sisällyttää etukäteen valvontasuunnitelmaan. Suunnittelemattomat valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla on epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa tai tupakointikieltojen rikkomista. Voimavaroja edellyttävät myös kunnan viranomaisten toiminta tupakkalain asiantuntijoina, vähittäismyyntilupahakemusten käsittely sekä tupakkalain 79 §:n mukaisten tupakointikieltojen valmistelu lautakuntakäsittelyä varten. Tupakkalain mukaisen valvonnan yhteydessä tehdään myös lääkelain mukaista nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntin valvontaa (Lääkelaki 395/1987, muutos 22/2006).

Kunnan tupakkalain mukaiset valvontatehtävät

Tupakkalain 8 §:n mukaan kunta valvoo alueellaan:

- 1) tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
- 2) tupakkalaissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;
- 3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Tupakkalain 44 § 1 momentin mukaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Myös em. tuotteiden tukkumyyntistä on tehtävä ilmoitus kunnalle (50 §).

Kunnan alueella tupakkalain mukaisista tehtävistä huolehtii kunnan määräämä toimielin. Rovaniemen kaupungissa sekä Ranuan, Pellon, Kolarin ja Ylitornion kunnissa tupakkalain

mukaisena toimielimenä toimii Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta. Toimielin voi siirtää toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle. Valvontasuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaansa toimielimellä ei kuitenkaan ole oikeutta siirtää viranhaltijalle.

Valvonnan maksullisuus

Tupakkalain 90 § mukaan kunnan on perittävä hyväksymänsä taksan mukainen maksu tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen ja tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä, nikotiininesteen vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä sekä 79 §:ssä tarkoitetun tupakointikieltoa koskevan hakemuksen käsittelystä. Kunnan on myös perittävä em. vähittäismyyntiluvan haltijalta ja tukkumyynti-ilmoituksen tehneeltä taksan mukainen vuosittainen myyntipistekohtainen valvontamaksu.

Valvonnan painopistealueet

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uudet haasteet. Vuosina 2022–2024 tupakkalain mukaisessa valtakunnallisessa ohjelmassa toteutetaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä keskittymällä valvonnassa niihin osa-alueisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa. Painopistealueet pyritään huomioimaan paikallisessa valvonnassa.

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Omavalvonnan tukeminen

Tupakkalain valvonta tukeutuu viranomaisvalvonnan lisäksi toiminnanharjoittajien itse harjoittamaan valvontaan ja toiminnansäätelyyn ("omavalvonta"). Painopisteen tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia.

Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015, jäljempänä EPT-laki) ohjaa päihdehaittojen vähentämiseksi tehtävää työtä. Ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakkatuotteiden käytön vähentämisen. Eri tahojen välinen yhteistyö on keskeisessä roolissa myös EPT-lain soveltamisessa. Painopisteen tavoitteena on kehittää tupakkalakia valvovien viranomaisten ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyötä niin, että yhteistyön tulokset tukisivat sekä tupakkalain että EPT-lain tavoitteiden toteutumista.

Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelmakauden painopisteenä vuosille 2020–2021 ovat savukkeiden ja kääretupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten uudet pakolliset merkinnät. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään vähittäismyyntipakkausten osalta erityistä huomioita uusiin pakollisiin merkintöihin. Lisäksi valvonnan toteuttamisessa tulisi kiinnittää huomiota viranomaisyhteistyön toimintatapojen luomiseen ja vakiinnuttamiseen sekä yhteistyön toimivuuteen.

Tarkastukset ja pakkokeinot

Tarkastukset suoritetaan yleensä samanaikaisesti muiden ympäristöterveyden tarkastusten kanssa. Tupakkalain ja lääkelain tarkastuksesta ilmoitetaan kohteeseen etukäteen tarkastuksen toimivuuden varmistamiseksi ja hallintolain (434/2003, 39 §) mukaisesti, jollei ilmoitus vaaranna tarkastuksen tarkoitusta. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perusteltua tehdä havaintoja tupakkalain noudattamisesta. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus. Tarkastuksesta kirjoitetaan tarkastuskertomus, joka lähetetään toimijalle tiedoksi toimenpiteitä varten: tarkastuskertomus voi sisältää huomautuksia ja toimenpidekehotuksia.

Valvontaohjelman mukaisia tarkastuksia ovat säännöllisen valvonnan tarkastukset ja niiden uusintatarkastukset sekä valvontaprojektitarkastukset. Suunnittelemattomat tarkastukset (mm. lupakäsittelyyn tai valitukseen liittyvät tarkastukset) ovat maksuttomia. Uusintatarkastuksessa tarkastetaan kiireellistä korjausta tarvittavien puutteiden korjaukset. Valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonta on maksullista, mikäli määräysten antaminen on johtunut tupakkalain säännösten noudattamatta jättämisestä.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikassa tarkastettavia asioita ovat tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja tupakkatuotteiden myyntilupaan liittyvät asiat, omavalvonta sekä tupakan, tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmiä mahdollinen mainonta. Samalla tarkastuskerralla myyntipaikassa tarkastetaan myös nikotiinivalmisteiden myynti.

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvontatarkastuksilla varmistetaan, että tupakkalain 74, 76 ja 77 § mukaisia tupakointikieltoja noudatetaan. Ravintoloissa tarkastus voidaan tehdä päivällä normaalina virka-aikana, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola.

Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, kunnan viranomainen voi tupakkalain 96 §:n mukaan kieltää kyseisen toiminnan. Kunta voi lisäksi ilmoittaa asiasta tilanteesta riippuen joko viralliselle syyttäjälle tai Valviralle. Ellei lainvastaista toimintaa lopeteta vapaaehtoisesti, kunnan viranomainen voi asettaa kiellon tehosteeksi 105 § mukaisen uhkasakon. Kunta voi myös peruuttaa myönnetyt tupakkatuotteiden ja nikotiinivälineiden vähittäismyyntiluvan (TupL 97 §). Valvira voi ryhtyä tupakkalain edellyttämiin toimenpiteisiin, jos tupakkalain vastainen mainonta tai muu myynninedistäminen on toteutettu koko maassa taikka samanaikaisesti usean kunnan tai aluehallintoviraston alueella.

Riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika

Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevat kohteet on tarkastettava riittävän usein ja siten, että oleellimmat tupakkalain näkökohdat tulevat tarkastuksissa huomioiduksi. Valvontakohtetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävään aikaan sisältyy tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuksen kertomuksen laatiminen. Voimavarojen suunnittelussa on otettava huomioon myös matka-aika, mutta matkat valvontakohteeseen ja takaisin eivät sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan.

Valvira on esittänyt valvontaohjelmassa kohtetyyppikohtaiset tarkastustiheydet. Esitetyt tiheydet ovat lähtökohtana valvontasuunnitelmaa laadittaessa, mikäli kohteelle ei ole tehty riskinarviointia. Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tai vähentää tarpeelliseksi katsotulla määrällä. Vähimmäistarkastustiheys on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein.

Riskiä lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi:

- valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- omavalvonnan puutteellisuus
- myyntipaikan läheisyys suhteessa oppilaitoksiin tai muihin alle 18-vuotiaiden suosimiin paikkoihin
- tietty ajankohta (esimerkiksi alaikäisten yritykset ostaa tupakkatuotteita lisääntyvät yleensä syksyisin koulujen alettua)
- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä ja mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

LIITTEET

Ympäristöterveysvalvonnan keskeiset toimenpiteet vuonna 2020

Yhteiset

- VATI-järjestelmän kehittäminen

Elintarvikevalvonta

- Valtakunnalliset painopisteet (kunnossapito, puhtaanapito, markkinointi, pakkotoimenpiteet)
- Jäljitettävyyden toteutuminen Oiva-arvioinnissa
- Valvontaa suunnataan elintarvikkeiden valmistukseen
- Asiakirjatarkastusten lisääminen elintarvikevalvonnassa

Terveydensuojelu

- Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaiset säännölliset tarkastukset esiopetuksessa (Oppilaitosympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta)
- Talousvesi
 - Valvontatutkimusohjelmien päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
 - Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa
- Toimijoiden ja kiinteistöjen omistajien kanssa sisäilmatutkimusprosessin kehittäminen
- Sosiaali-alan laitosten radonvalvontakampanjan toimenpiteet

Tupakka

- Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö
- Omavalvonnan tukeminen
- Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2020

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2020
Elintarvikkeiden valmistus - eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevät laitokset	10	12
Elintarvikkeiden valmistus - leipomot ja muu valmistus	51	10
Elintarvikkeiden myynti	126	15
Elintarvikkeiden tarjoilu	558	100
Elintarvikkeiden kuljetukset	10	0
Elintarvikkeiden varastointi	2	0
Kontaktimateriaalitoiminta	8	0
Vähäriskinen toiminta elintarvikehuoneistossa	6	0
Alkutuotanto, maidon- ja munantuotantotilat	96	22
Yhteensä	867	159

Terveystuojelun tarkastussuunnitelma vuodelle 2020

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2020
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	135	3
Liikunta ja virkistystoiminta; yleiset uimarannat, uimahallit, kylpylät ja yleiset altaat, kuntosalit, liikuntatilat ja yleiset saunat.	88	43
Sosiaalihuollon palvelut; lasten päiväkodit ja vastaavat; leikkitoiminta ja muu päivätoiminta (esim. leikkikerhot, avoimet päiväkodit tms.)	69	10
Sosiaalihuollon palvelut; sosiaalihuollon toimintayksiköt	95	29
Kokoontuminen; lasten ja nuorten kohteet (kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot)	52	0
Opetustoiminta	89	5
Esiopetustoiminta päiväkodeissa ja kouluissa	56	10
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat laitokset ja huoneistot	42	4
Talousveden toimittaminen	135	60
Yhteensä	761	164

Tupakoinnin ja tupakan myynnin valvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2020

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2020
Tupakointikiellot ja -rajoitukset; Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	10	0
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	124	36
Yhteensä	134	36

Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle jätettävät valvontakohteet

Vuosina 2017-2019 ulkopuolelle jätetyt

- majoitustilat
- kuntosalit ja liikuntatilat
- elintarvikekontaktimateriaali toimijat
- elintarvikkeiden kuljettaminen ja varastointi
- vähäriskinen elintarvikkeiden myynti (apteekit ym.)
- elintarvikkeiden alkutuotanto, pl. maidontuotantotilat

Vuonna 2020 ulkopuolelle jätetään lisäksi

- lasten ja nuorten kokoontumishuoneistot (kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot)
- suurin osa kahvilatoiminnasta
- pienet, vähäriskiset, elintarvikemyymälät, ensimmäinen tarkastus tehdään
- Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat laitokset ja huoneistot, ensimmäinen tarkastus tehdään